

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ
І КОНТРОЛІНГ У СФЕРІ БІЗНЕСУ

Методичні рекомендації
до самостійної роботи здобувачів
спеціальності 072 "Фінанси,
банківська справа та страхування"
третього (освітньо-наукового) ступеня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

УДК 005.915:005.52(07.034)

Ф59

Укладачі: І. В. Журавльова
Н. В. Сабліна

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.
Протокол № 1 від 29.08.2017 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Фінансовий менеджмент і контролінг у сфері бізнесу : методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" третього (освітньо-наукового) ступеня [Електронний ресурс] / уклад. І. В. Журавльова, Н. В. Сабліна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 50 с.

Подано завдання до самостійної роботи аспірантів за всіма темами, що розглядаються в рамках навчальної дисципліни: питання для самостійного опрацювання, теми есе, наукових статей і доповідей, презентацій, тестові завдання та контрольні запитання для самодіагностики. Вирішення цих завдань дозволить аспірантам закріпити здобуті теоретичні знання та набути професійних компетентностей у сфері фінансів.

Рекомендовано для здобувачів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" третього (освітньо-наукового) ступеня всіх форм навчання.

УДК 005.915:005.52(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2018

Вступ

У сучасних умовах однією з провідних складових економічної системи є фінансова ланка. Особлива роль в ній відводиться управлінню фінансами та фінансовому контролінгу суб'єктів господарювання. Адже саме ефективне фінансове управління та контролінг визначають спроможність суб'єктів господарювання функціонувати в ринковому просторі. Методи управління, що відповідають складності та динамічності зовнішнього середовища комплексно реалізуються в системі фінансового контролінгу підприємства, який зорієнтований на функціональну підтримку фінансового менеджменту.

Навчальна дисципліна "Фінансовий менеджмент і контролінг у сфері бізнесу" є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня "доктор філософії" спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" всіх форм навчання.

Для економічного розвитку в сучасних умовах фінансові менеджери повинні мати компетентності щодо: аналізу фінансового стану; управління активами та зобов'язаннями, структурою капіталу, грошовими потоками, інвестиціями й ризиками; розроблення та реалізації фінансової стратегії та організації системи фінансового контролінгу підприємства на основі ефективного використання потенціалу, його прибутковості та управління фінансовими ризиками.

Тому викладання даної дисципліни потребує використання найбільш сучасних і перспективних методів та інструментів навчання. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті визначила, що головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку й самореалізації кожної особистості, забезпечення високої якості освіти для випускників вищої школи. Відповідно до сучасної державної освітньої політики підготовка фахівців у будь-якій сфері повинна здійснюватися на новій концептуальній основі в рамках компетентнісного підходу.

Методичні рекомендації для самостійного опрацювання матеріалу

Самостійна робота аспіранта (CPA) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються аспірантом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета CPA – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування в аспірантів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього доктора філософії.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи аспірантів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 73 % (88 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (120 годин). У ході самостійної роботи аспірант має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними та практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. Науково-дослідна робота аспіранта (НДРА) включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, занять; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання науково-дослідних завдань за вивченою темою, за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку аспірантами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до атестації; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрової атестації.

Самостійна робота аспірантів потребує чіткої організації, планування, системи й певного керування (обсяг завдань, типи завдань, методичні рекомендації щодо їхнього виконання, аналіз труднощів, що передбачаються, облік, перевірка та оцінювання виконаних робіт), що сприяє підвищенню якості навчального процесу. Успіх цієї роботи багато в чому залежить від бажання, прагнення, інтересу до роботи, потреби в діяльності, тобто від наявності позитивних мотивів. Велике значення під час самостійної роботи аспіранта мають його спрямованість, психологічна

готовність, а також певний рівень бази знань, на який будуть нашаровуватися нові знання.

Для реалізації самостійної роботи в процесі вивчення навчального предмета аспіранти виконують комплекс завдань різних типів відповідних рівнів складності. Самостійна робота аспіранта щодо засвоєння навчального матеріалу може виконуватися в бібліотеці, навчальному кабінеті або комп'ютерному класі університету, а також у домашніх умовах. Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота аспірантів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані аспірантам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Завдання для самостійної роботи аспірантів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи аспірантів	Кількість годин	Форми контролю СРА	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1 Теоретичні й методологічні засади, методичне забезпечення фінансового менеджменту				
<i>Тема 1.</i> Теоретико-методологічні основи фінансового менеджменту.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Теоретико-методологічні основи фінансового менеджменту". Підготовка презентації результатів дослідження	6	Презентація результатів, есе, тези доповіді	Основна: [1 – 4; 11; 12]. Додаткова: [15; 16; 39]
<i>Тема 2.</i> Технологія ухвалення рішень щодо управління грошовими потоками	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання презентації щодо дослідження технологій ухвалення рішень щодо управління грошовими потоками	6	Презентація результатів, есе, тези доповіді	Основна: [1 – 4; 11; 12]. Додаткова: [14; 15; 19; 21; 23; 32; 39]

1	2	3	4	5
<i>Тема 3.</i> Методичні основи підготовки управлінських рішень щодо управління фінансовими результатами	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Виконання презентації дослідження методичних основ управління фінансовими результатами	8	Презентація результатів, есе, тези доповіді	Основна: [1 – 4; 11; 12]. Додаткова: [16; 17; 19; 21; 32; 39]
<i>Тема 4.</i> Методологічні основи вартісно-орієнтованого управління	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання презентації дослідження щодо методологічних основ вартісно-орієнтованого управління	8	Презентація результатів, есе, тези доповіді	Основна: [1 – 4; 11; 12]. Додаткова: [14; 15; 17; 19; 21; 32; 39]
<i>Тема 5.</i> Обґрунтування управлінських рішень щодо інвестиційних проєктів та оцінювання їх ефективності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання презентації дослідження щодо оцінювання ефективності інвестиційних проєктів	8	Презентація результатів, есе, тези доповіді	Основна: [1 – 4; 11; 12]. Додаткова: [14; 15; 17; 19; 21; 31; 32; 39]
<i>Тема 6.</i> Прогнозування та аналіз управлінських рішень щодо фінансових ризиків	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>тестування</i> . Підготовка до <i>практичного заняття</i> . Виконання презентації дослідження щодо прогнозування й аналізу фінансових ризиків	8	Презентація результатів, есе, тези доповіді	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [18; 27; 28]
Усього за змістовим модулем 1		44		
Змістовий модуль 2				
Методичне забезпечення фінансового контролінгу в системі управління підприємством				
<i>Тема 7.</i> Методологія фінансового контролінгу в управлінні підприємством	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	11	Презентація результатів	Основна: [5 – 8; 10; 13]. Додаткова: [22; 24 – 28; 33; 40]

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5
<i>Тема 8.</i> Методичні засади організації фінансового контролінгу на підприємстві	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття	11	Презентація результатів	Основна: [5 – 8; 10; 13]. Додаткова: [22; 24 – 28; 33; 40]
<i>Тема 9.</i> Концептуальні положення контролінгу витрат в системі фінансового управління підприємством	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	11	Презентація результатів	Основна: [5 – 10; 13]. Додаткова: [17; 18; 24 – 28; 30; 33; 35; 37; 38; 40]
<i>Тема 10.</i> Методичне забезпечення стратегічного фінансового контролінгу на підприємстві	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття	11	Презентація результатів	Основна: [5 – 9; 13]. Додаткова: [14; 17; 18; 20; 22 – 28; 30; 33; 35; 37; 38; 40]
Усього за змістовим модулем 2		44		
Разом за модулями		88		

Перед початком самостійного вивчення матеріалу, перш за все треба уважно ознайомитись з джерелами, що стосуються певної теми, розподілити питання на більш та менш складні. Виконуючи самостійну роботу, аспірант повинен законспектувати основний зміст теми, уникаючи механічного переписування джерел. Окремо потрібно виділяти основні теоретичні положення, ключові слова, спеціальні терміни та поняття. В результаті вивчення матеріалу певної теми рекомендується перевірити ступінь засвоєння інформації, відповідаючи на контрольні запитання для самодіагностики, які пропонуються в рамках кожної теми.

Перевірка виконання самостійної роботи проводиться керівником на семінарських та практичних заняттях, а також виноситься на підсумковий модульний контроль поряд з навчальним матеріалом, який був опрацьований під час проведення аудиторних навчальних занять.

Змістовий модуль 1

Теоретичні й методологічні засади та методичне забезпечення фінансового менеджменту

Тема 1. Теоретико-методологічні основи фінансового менеджменту

Питання для самостійного опрацювання

1. Сутність основних теоретичних концепцій фінансового менеджменту.
2. Основні моделі фінансового менеджменту.
3. Етапи формування та розвитку фінансового менеджменту.
4. Особливості української моделі фінансового менеджменту.
5. Нормативно-правові акти України, що регулюють фінансову діяльність підприємств.
6. Розбіжності в поглядах вітчизняних та закордонних дослідників на проблеми інформаційного забезпечення фінансового менеджменту.
7. Підходи до формування фінансової звітності підприємства.

Теми есе

1. Співвідношення понять управління фінансами та фінансовий менеджмент.
2. Необхідність та значення фінансового менеджменту в загальному управлінні підприємством.
3. Переваги та недоліки існування комерційної таємниці з фінансових питань підприємства.

Теми наукових статей та доповідей

1. Генезис науки фінансовий менеджмент.
2. Емпіричний базис фінансового менеджменту.
3. Сучасна парадигма фінансового менеджменту.
4. Напрями зниження рівня асиметрії інформації щодо ухвалення управлінських фінансових рішень.

Підготовка презентацій

1. Еволюція поглядів вчених на сутність мети фінансового менеджменту.
2. Сутнісні характеристики української моделі фінансового менеджменту.
3. Сутність механізму фінансового менеджменту.
4. Функції фінансового менеджменту.
5. Система регулювання фінансової діяльності підприємства.
6. Система зовнішньої підтримки фінансового менеджменту.
7. Система фінансових важелів, фінансових методів, фінансових інструментів.
8. Система забезпечення фінансового менеджменту за темою дослідження.

Підготовка до кейса за темою

Механізм фінансового менеджменту на досліджуваному підприємстві.

Підготовка до практичного заняття

Ухвалення рішень у системі управління фінансами на основі фінансової звітності.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте сутність фінансового менеджменту та його місце в процесі управління на рівні підприємства.
2. Охарактеризуйте теоретико-методичний базис фінансового менеджменту.
3. Визначте об'єкти управління фінансового менеджменту.
4. Розкрийте сутність механізму фінансового менеджменту.
5. Охарактеризуйте етапи формування та розвитку фінансового менеджменту.
6. Визначте особливості української моделі фінансового менеджменту.
7. Наведіть функції фінансової служби суб'єктів господарювання.
8. Розкрийте сутність вимог до інформаційного забезпечення фінансового менеджменту.
9. Визначте структуру інформаційної бази фінансового менеджменту.
10. Назвіть вимоги до фінансової звітності та її склад.

Тести

1. Основною метою фінансового менеджменту є:

- а) максимізація прибутку власників капіталу суб'єкта господарювання;
- б) мінімізація рівня фінансового ризику;
- в) максимізація добробуту власників капіталу суб'єкта господарювання.

2. Фінансовий менеджмент – це:

- а) стратегія управління суб'єктом господарювання;
- б) тактика управління суб'єктом господарювання;
- в) наука управління фінансами суб'єкта господарювання, спрямована на досягнення добробуту власниками капіталу.

3. До об'єктів фінансового менеджменту не відносять:

- а) фінансового менеджера;
- б) грошовий потік;
- в) активи суб'єкта господарювання;
- г) інформацію про стан суб'єкта господарювання.

4. До фінансового механізму можна віднести такі складові:

- а) нормативно–законодавчі та підзаконні акти;
- б) фінансові методи, інструменти, важелі;
- в) правове, інформаційне, методичне забезпечення;
- г) фінансовий ризик, інвестиції, активи та зобов'язання.

5. Функціями фінансового менеджменту є:

- а) управління формуванням, розподілом і використанням усіх видів фінансових ресурсів;
- б) оптимізація структури капіталу суб'єкта господарювання;
- в) діагностика й уникнення окремих фінансових ризиків;
- г) оптимізація грошового обігу суб'єкта господарювання.

6. Цільовими завданнями фінансового менеджменту є:

- а) зміцнення фінансової стійкості суб'єкта господарювання;
- б) максимізація прибутку;
- в) забезпечення достатнього обсягу фінансових ресурсів;
- г) оцінка кредитоспроможності позичальника.

7. Серед умов ефективного функціонування фінансового менеджменту можна назвати:

- а) фінансову стратегію;
- б) тактику фінансового менеджменту;
- в) політику фінансового менеджменту;
- г) ринкове ціноутворення.

8. Особливості ведення фінансової діяльності підприємства регламентуються:

- а) статутом підприємства;
- б) господарським кодексом;
- в) наказом про облікову політику підприємства;
- г) фінансовою звітністю;
- д) установчим договором підприємства.

9. Суб'єктом фінансового менеджменту є:

- а) бухгалтерія підприємства;
- б) фінансовий директор підприємства;
- в) планово-економічний відділ підприємства;
- г) фінансовий відділ підприємства.

10. Функціональна побудова центрів фінансового управління суб'єктом господарювання базується на:

- а) розподілі функцій у структурному підрозділі;
- б) формуванні служб контролю внутрішньої та зовнішньої діяльності підприємства;
- в) диференціації за функціями управління або видами діяльності;
- г) багаторівневій будові центрів управління.

Рекомендована література: основна [1 – 4; 11; 12]; додаткова: [15; 16; 39].

Тема 2. Технологія ухвалення рішень щодо управління грошовими потоками

Питання для самостійного опрацювання

1. Теоретичні основи управління грошовими потоками.
2. Інструментарій управління грошовими потоками.
3. Механізм управління грошовими потоками.

4. Тотальне управління грошима в системі збереження корпоративних інтересів.

5. Обґрунтування необхідності планування ліквідності підприємства та його резерву.

Теми есе

1. Контролінг грошових потоків на підприємстві.

2. Модель управління грошовими потоками на підприємстві та її складові.

3. Співвідношення між фінансовими результатами та грошовими потоками підприємства.

4. Значення касового розриву в управлінні операційними грошовими потоками.

Теми наукових статей та доповідей

1. Науково-методичні підходи до трактування сутності поняття грошового потоку.

2. Теоретико-методичні підходи до визначення пріоритетних грошових потоків та тих, що обслуговують, підприємства.

3. Вплив методів і прийомів роботи з постачальниками та покупцями на формування грошових потоків підприємства.

Підготовка презентацій

1. Шляхи й методи оптимізації грошових потоків підприємства.

2. Фінансові технології складання планів надходжень і використання грошових коштів підприємства.

3. Основні методи прогнозування надходжень і витрат коштів у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

4. Основні види платіжного календаря в системі оперативного управління грошовими потоками від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Підготовка до практичних занять

Технологія ухвалення рішень щодо управління грошовими потоками.

Завдання для самостійного виконання

Необхідно за даними фінансової звітності підприємства, яку обрано на сайті Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України

(<https://smida.gov.ua>), здійснити розрахунок грошових потоків підприємства ретроспективним методом.

Завдання для самоперевірки

1. Визначте та прокоментуйте свої висновки, в якому з підприємств управління грошовими потоками здійснювалось найбільш ефективно (табл. 2.1). Всі підприємства функціонують в одній галузі та не здійснюють поточних фінансових інвестицій.

Таблиця 2

Показники діяльності підприємств за рік

№ п/п	Показник	Підприємство		
		А	Б	В
1	Витрати грошових коштів, тис. грн:			
1.1	оплата товарів	16 800	28 000	19 000
1.2	заробітна плата	1 305	3 500	2 200
1.3	інші витрати	8 030	19 010	6 700
2	Податки та інші обов'язкові платежі, тис. грн	2 760	1 700	3 300
3	Період обороту запасів, днів	18	23	27
4	Період індексації дебіторської заборгованості, днів	11	17	12
5	Період погашення кредиторської заборгованості, днів	23	26	24
6	Середній залишок грошових коштів на розрахунковому рахунку	7 270	1 230	9 700

2. Підприємство має проблеми з нестачею готівки. В плановому періоді очікуються такі виплати та видатки: чистий дохід – 54,6 тис. грн, заробітна плата – 13,8 тис. грн, податкові платежі – 9,3 тис. грн, погашення кредиторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги – 47,9 тис. грн. Залишок готівки на початок місяця становить 1,8 тис. грн. Норматив залишку коштів складає 0,7 % від обсягів реалізації продукції підприємства.

Визначте необхідну суму кредиту на наступний місяць для покращення ситуації.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Опишіть категоріальний апарат управління грошовими потоками.
2. Визначте основні ознаки класифікації грошових потоків.
3. Яка характеристика ролі кожного виду діяльності підприємства в формуванні його сукупного грошового потоку?

4. Дайте характеристику і технологію визначення операційного, інвестиційного та фінансового потоків підприємства.

5. Розкрийте сутність монетарних і немонетарних операцій із позицій формування операційного грошового потоку.

6. Визначте теоретико-методичне забезпечення аналізу грошових потоків і забезпечення перевищення надходження коштів над витратами.

7. Розкрийте методичні підходи до прогнозування грошових потоків.

Тести

1. Грошові кошти – це:

- а) готівкові кошти;
- б) депозитні внески, що видаються на вимогу;
- в) короткострокові, високоліквідні інвестиції.

2. Еквіваленти грошових коштів – це:

- а) притоки (надходження) та відтоки (виплати) грошових коштів;
- б) депозитні внески, що видаються на вимогу;
- в) короткострокові, високоліквідні інвестиції, які легко можуть бути конвертовані в певну суму грошових коштів і зазнають незначного ризику зміни цінності.

3. Потоки грошових коштів – це:

- а) притоки (надходження) та відтоки (виплати) грошових коштів та їх еквівалентів;
- б) депозитні внески, що видаються на вимогу;
- в) короткострокові, високоліквідні інвестиції, які легко можуть бути конвертовані в певну суму грошових коштів і зазнають незначного ризику зміни цінності.

4. Припливом грошових коштів від операційної діяльності є надходження від:

- а) продажу основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних активів;
- б) продажу товарів і надання послуг;
- в) емісії акцій або випуску інших пайових інструментів.

5. Припливом грошових коштів від фінансової діяльності є надходження від:

- а) продажу товарів і надання послуг;
- б) рентних платежів за надання прав, винагород, комісійних та інших видів виручки;
- в) емісії акцій або випуску інших пайових інструментів.

6. Припливом грошових коштів від інвестиційної діяльності є надходження від:

- а) продажу основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних активів;
- б) продажу товарів і надання послуг;
- в) рентних платежів за надання прав, винагород, комісійних та інших видів виручки.

7. Відтоком грошових коштів від інвестиційної діяльності є виплати:

- а) з придбання нематеріальних активів;
- б) власникам за погашенням акцій компанії;
- в) працівникам.

8. Відтоком грошових коштів від фінансової діяльності є виплати:

- а) з придбання акцій компанії;
- б) на погашення позик;
- в) працівникам.

9. Відтоком грошових коштів від операційної діяльності є виплати:

- а) власникам при викупі акцій компанії;
- б) на погашення позик;
- в) працівникам.

Рекомендована література: основна [1 – 4; 11; 12]; додаткова: [14; 15; 19; 21; 23; 32; 39].

Тема 3. Методичні основи підготовки управлінських рішень щодо управління фінансовими результатами.

Питання для самостійного опрацювання

1. Теоретичні основи управління фінансовими результатами.
2. Інструментарій управління фінансовими результатами.

3. Механізм формування прибутку підприємства.
4. Доходи, що отримує підприємство в процесі своєї діяльності.
5. Оцінювання ефективності формування й використання чистого прибутку.
6. Методичні основи формування ефективної асортиментної та цінової політики.

Теми есе

1. Процес формування прибутку та фактори, що на нього впливають.
2. Роль операційного аналізу в управлінні прибутком.
3. Вплив операційного важеля на досягнення беззбитковості підприємства.
4. Співвідношення між поняттями "управління прибутком" та "управління рентабельністю".
5. Показники фінансової результативності підприємства та маніпулювання ними.

Теми наукових статей та доповідей

1. Прибуток підприємства: основоположні засади його формування.
2. Вплив оподаткування діяльності підприємства на формування, розподіл та використання прибутку.
3. Вплив управління дебіторською заборгованістю підприємства на формування прибутку.
4. Вплив кредитної політики підприємства на формування прибутку.
5. Напрями оптимізації дивідендної політики підприємств.

Підготовка презентацій

1. Ціноутворення на підприємстві та його значення в процесі управління формуванням прибутку від операційної діяльності.
2. Концептуальні основи формування асортименту підприємства.
3. Собівартість продукції: особливості формування та вплив на фінансові результати підприємства.
4. Переваги та недоліки основних типів дивідендної політики підприємств.

Підготовка до практичних занять

Методичні основи підготовки управлінських рішень щодо управління фінансовими результатами.

Завдання для самостійного виконання

Необхідно за даними викладача сформулювати асортиментну та цінову політику підприємства.

Завдання для самоперевірки

Постійні витрати організації складають 10 500 грн на місяць. Середня виручка за одну послугу складає 7 грн, з яких 2,80 грн припадає на змінні витрати. Дайте відповіді на такі запитання:

1) Скільки послуг повинна надати організація за один місяць, щоб досягти рівня беззбитковості?

2) Скільки послуг повинна надати організація, щоб отримати за один місяць прибуток у розмірі 4 200 грн?

3) Якщо через інфляцію постійні витрати організації досягнуть 14 700 грн, а змінні – 3,75 грн, і ціна при цьому буде дорівнювати 9 грн за одиницю, то скільки послуг повинна буде надати організація, щоб досягти прибутку 5 200 грн?

4) На який прибуток може розраховувати організація в ситуації (при тих же постійних та змінних витратах), коли ціна підвищиться до 9 грн при очікуваному зниженні обсягу послуг на 10 % (при поточній ціні організація надавала послуги 3 500 клієнтам за місяць)?

5) Як зміниться прибуток, коли через покращання умов обслуговування організація може збільшити кількість клієнтів до 3 450, але при цьому на 800 грн зростуть постійні витрати?

6) Яких заходів доцільніше вжити: тих, що вказані в четвертому запитанні, чи тих, що в п'ятому?

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте категоріальний апарат управління фінансовими результатами.

2. У чому полягає зміст операційного аналізу (аналіз "витрати – обсяг реалізації – прибуток")?

3. Що таке операційний важіль? Визначення сили його впливу.

4. Опишіть формування ціни продукції на основі повної та часткової собівартості.

5. Як здійснюється управління формуванням і розподілом прибутку?

6. Як впливає оподаткування на формування і розподіл прибутку?

7. Як розподіляється чистий прибуток на нагромадження і споживання?

8. В чому полягають недоліки використання показника прибутку як критерію ефективності діяльності підприємства?

9. Сформулюйте методичні основи визначення: *абсолютних показників* (чистого прибутку, EBITDA, EBIT, EBT, NOPAT); *відносних показників*, що визначаються на основі прибутку (рентабельність власного капіталу, рентабельність активів, рентабельність інвестицій, рентабельність продажу); *відносних й абсолютних показників чистих грошових потоків* (Cash flow, Free Cash flow, CFROI, CFROE); *вартісно-орієнтованих показників* (EVA, CVA, MVA, SVA).

12. Зробіть порівняльну характеристику системи Дюпон, системи ZVEI, системи RL.

Тести

1. *Зовнішні джерела формування власних ресурсів – це:*

- а) залучення додаткового акціонерного капіталу;
- б) амортизаційні відрахування;
- в) операційний прибуток.

2. *Чистий дохід дорівнює:*

- а) чистому прибутку;
- б) валовому доходу за вирахуванням податку на додану вартість, акцизу, митного збору;
- в) валового прибутку за вирахуванням податку на прибуток.

3. *Основними внутрішніми джерелами формування власних фінансових ресурсів є:*

- а) сума чистого прибутку, що спрямовується на виробничий розвиток;
- б) амортизаційні відрахування;
- в) сума кредиторської заборгованості.

4. *Загальна потреба в фінансових ресурсах для забезпечення виробничого розвитку підприємства залежить від:*

- а) валового прибутку;
- б) приросту активів підприємства;
- в) приросту поточної кредиторської заборгованості.

5. Зростання суми чистого прибутку, що спрямовується на виробничий розвиток, може бути забезпечене за рахунок:

- а) здійснення ефективної амортизаційної політики;
- б) вишукування резервів зростання суми валового прибутку;
- в) здійснення ефективної податкової політики.

6. Зростання суми амортизаційних відрахувань може бути забезпечене за рахунок:

- а) застосування методу прискореної амортизації;
- б) здійснення ефективної дивідендної політики;
- в) вишукування резервів зростання суми чистого прибутку.

7. До відносних показників фінансових результатів належать:

- а) EBIEDA;
- б) Cash flow;
- в) CFROI;
- г) рентабельність інвестицій.

8. Головна ідея системи показників Дюпон:

- а) максимізація абсолютного значення прибутку;
- б) зростання рентабельності капіталу;
- в) зростання ліквідності активів.

9. У системі показників ZVEI рентабельність власного капіталу розщеплюється на :

- а) рентабельність реалізованої продукції та оборотність капіталу;
- б) рентабельність активів та частки власного капіталу;
- в) рентабельність власного капіталу та рентабельність інвестицій.

10. У точці беззбитковості:

- а) прибуток дорівнює нулю;
- б) прибуток більше за нуль;
- в) прибуток менше за нуль (збиток).

11. Межа безпеки визначає:

- а) можливі межі маневру підприємства в ціновій політиці, зниження натурального обсягу виробництва;
- б) суму чистого доходу, при якому підприємство повністю покриває свої витрати;
- в) зону маржинального прибутку.

12. *Зобразіть графічно визначення необхідного обсягу реалізації продукції, що забезпечує досягнення запланованої суми валового операційного прибутку.*

13. *Зобразіть графічно визначення обсягу реалізації продукції, що забезпечує беззбиткову операційну діяльність.*

14. *Зобразіть графічно визначення необхідного обсягу реалізації продукції, що забезпечує отримання цільової суми чистого операційного прибутку.*

Рекомендована література: основна [1 – 4; 11; 12]; додаткова: [14; 15; 17; 19; 21; 32; 39].

Тема 4. Методичні основи вартісно-орієнтованого управління

Питання для самостійного опрацювання

1. Теоретичні основи вартісно-орієнтованого управління.
2. Інструментарій вартісно-орієнтованого управління.
3. Етапи запровадження системи управління вартістю на підприємстві.
4. Фінансові показники, що характеризують вартість підприємства та її зростання.
5. Фінансова комунікація підприємства на ринку капіталів.

Теми есе

1. Значення управління вартістю в системі менеджменту підприємства.
2. Порівняльна характеристика показників оцінювання вартості підприємства.
3. Порівняльна характеристика підходів до оцінки вартості підприємства.
4. Взаємозв'язок інвестиційної діяльності та управління вартістю підприємства.

Теми наукових статей та доповідей

1. Вартісний підхід в управлінні фінансами підприємств.
2. Раціоналізація структури капіталу за критерієм вартості підприємства.
3. Вартісний підхід до оцінювання результатів діяльності підприємств.

4. Основні чинники зростання вартості підприємств.
5. Розроблення стратегії максимізації вартості підприємства з використанням концепції "Пентагон".

Підготовка презентацій

1. Порівняльна характеристика методичних підходів вартісно-орієнтованого управління.
2. Структурно-логічна схема генерування вартості підприємства.
3. Моделювання вартості підприємства на основі дисконтування Cash flow.
4. Структурно-логічна схема визначення вартості на основі рентабельності грошових потоків від інвестицій.
5. Структурно-логічна схема формування економічної доданої вартості.

Підготовка для практичних занять

Методологічні основи вартісно-орієнтованого управління.

Завдання для самостійного виконання та самоперевірки

Оберіть на сайті Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України (<https://smida.gov.ua>) підприємство для аналізу й обґрунтуйте можливість впровадження системи вартісно-орієнтованого управління, залежно від стадії життєвого циклу підприємства.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Визначте сутність вартісно-орієнтованого управління.
2. Систематизуйте основні причини оцінювання вартості підприємства в сучасних умовах.
3. Охарактеризуйте основні етапи постановки системи вартісно-орієнтованого управління підприємством.
4. Які методичні основи визначення вартісно-орієнтованих показників.
5. Опишіть технологію визначення показника економічної доданої вартості.
6. В чому різниця між визначенням показника CFROI за статистичним та динамічним підходами?
7. Визначте спільні риси між IRR та CFROI.
8. Розкрийте методичний підхід до визначення показника CVA.

9. Визначте особливості постановки вартісно-орієнтованого управління на основі CVA та на основі EVA.

Тести

1. Які завдання виконує управління вартістю підприємства?

- а) мінімізація податкового навантаження;
- б) залучення капіталу;
- в) поточна оцінка стану підприємства;
- г) залучення інвестицій;
- д) визначення напрямів подальшого розвитку підприємства.

2. На якому об'єкті не може бути впроваджена комплексна концепція управління вартістю підприємства:

- а) товариство з обмеженою відповідальністю;
- б) акціонерне товариство;
- в) цех;
- г) холдинг;
- д) бригада?

3. Вартість капіталу являє собою:

- а) середню ціну, яку суб'єкт господарювання сплачує за його залучення з різних джерел;
- б) очікуваний (прогнозований) розмір чистого прибутку суб'єкта господарювання;
- в) чистий дохід суб'єкта господарювання й об'єкта інвестування.

4. Структура капіталу не впливає на ринкову вартість суб'єкта господарювання відповідно до :

- а) теорії Міллера-Модільяні;
- б) теорії статичного компромісу;
- в) теорії Г. Дональдсона;
- г) сигнальної теорії С. Майєра.

5. Якщо вартість капіталу суб'єкта господарювання зростає, то:

- а) зростає фінансова стабільність суб'єкта господарювання;
- б) ринкова вартість суб'єкта господарювання не змінюється;
- в) ринкова вартість суб'єкта господарювання знижується;
- г) ринкова вартість суб'єкта господарювання зростає.

6. Підприємство підлягає оцінці в випадках:

- а) залучення кредиту;
- б) реалізації інвестиційних проектів;
- в) повного чи часткового продажу;
- г) продажу частки майна;
- д) впровадження нової системи виробництва.

7. Додана вартість грошового потоку (CVA) показує::

- а) теперішню вартість майбутніх грошових потоків;
- б) вартість підприємства;
- в) різницю між фактичним (плановим) обсягом операційного Cash flow (CF) й очікуваним капіталодавцями (за якого можливе надання капіталу);
- г) суму операційного та інвестиційного CF;
- д) економічну додану вартість.

8. Показник EVA характеризує:

- а) продисконтовану додану вартість грошового потоку;
- б) вартість, яка створена понад очікування капіталодавців;
- в) рентабельність власного капіталу підприємства;
- г) рентабельність чистих грошових потоків підприємства;
- д) величину грошових потоків, яка генерується компанією понад очікування інвесторів.

9. Фактори впливу на вартість об'єкта оцінювання за методом EVA:

- а) інвестиційний Cash flow;
- б) величина інвестованого капіталу;
- в) величина Free Cash flow;
- г) показник операційного Cash flow;
- д) ціна аналогічних трансакцій.

10. Для розрахунку CFROI (динамічний підхід) існують такі показники:

- а) валовий обсяг інвестицій;
- б) чистий прибуток;
- в) економічна додана вартість;
- г) термін корисного використання активів;
- д) середньозважена вартість капіталу.

11. *Методом дохідного підходу до оцінювання вартості майна підприємства є:*

- а) метод заміщення;
- б) метод дисконтування грошових потоків;
- в) метод порівняння;
- г) швейцарський метод оцінювання;
- д) метод розрахунку ринкових мультиплікаторів.

12. *Для застосування методу дисконтування грошових потоків за дисконтовану величину рекомендується брати:*

- а) значення операційного Cash flow;
- б) показник NOPAT;
- в) показник EBIT;
- г) значення Free Cash flow;
- д) величину сплачених дивідендів.

13. *Правильним з наведених тверджень, що стосуються методу капіталізації доходів, є:*

- а) метод використовується під час оцінювання вартості підприємства як цілісного майнового комплексу та корпоративних прав підприємства;
- б) метод доцільно застосовувати за умови стабільних доходів підприємства або за стабільних темпів їх зміни;
- в) метод базується на даних про залишкову вартість активів;
- г) на вартість компанії впливає величина інвестованого капіталу;
- д) капіталізована вартість доходів – це те саме, що теперішня вартість Cash flow.

14. *Вартісний підхід до управління фінансами передбачає використання для ухвалення управлінських рішень таких показників:*

- а) чистий прибуток;
- б) економічна додана вартість;
- в) показник покриття;
- г) додана вартість грошового потоку;
- д) фінансовий Cash flow.

Рекомендована література: основна: [1 – 4; 11; 12]; додаткова: [14; 15; 17; 19; 21; 32; 39].

Тема 5. Обґрунтування управлінських рішень щодо інвестиційних проектів та оцінювання їх ефективності

Питання для самостійного опрацювання

1. Теоретичні основи управління інвестиціями.
2. Інструментарій управління інвестиціями.
3. Інвестиційна політика підприємства, принципи її формування.
4. Механізм стратегічного управління інвестиційною діяльністю.
5. Пост-аналіз та супровід інвестиційного проекту.
6. Сутність інвестиційного портфелю та етапи його формування.

Теми есе

1. Порівняльна характеристика управління реальними та фінансовими інвестиціями.
2. Значення бюджетного фінансування інвестиційних проектів.
3. Шляхи активізації інвестиційної політики підприємців України.
4. Роль податкового кредиту в формуванні інвестиційних ресурсів підприємств.

Теми наукових статей та доповідей

1. Науково-методичні підходи до трактування сутності поняття грошового потоку інвестиційного проекту та його структури.
2. Теоретико-методичні підходи до часової та просторової оптимізації портфелю реальних інвестицій.
3. Управління ризиком інвестиційних проектів.
4. Лізинг як джерело фінансування.

Підготовка презентацій

1. Забезпечення інвестиційної підтримки високих темпів розвитку операційної діяльності підприємства.
2. Бюджетне фінансування інвестиційних проектів.
3. Вплив інфляції на ефективність інвестиційного проекту.
4. Активна та пасивна стратегії управління портфелем цінних паперів.
5. Забезпечення оптимальної ліквідності інвестицій та можливостей швидкого реінвестування капіталу.
6. Забезпечення формування достатнього обсягу інвестиційних ресурсів.

7. Забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі здійснення інвестиційної діяльності.

Підготовка до практичних занять

Обґрунтування управлінських рішень щодо інвестиційних проектів та оцінювання їх ефективності.

Завдання для самостійного виконання та самоперевірки

Необхідно за даними, що надаються викладачем, здійснити оцінку ефективності ухвалення рішень інвестиційних проектів.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Опишіть категоріальний апарат управління інвестиціями.
2. Визначте зміст та основні завдання управління інвестиційною діяльністю суб'єкта господарювання.
3. Розкрийте сутність принципів та етапів формування інвестиційної політики підприємства.
4. Які основні показники оцінки ефективності інвестиційних проектів?
5. Розкрийте логіку проектного підходу до розробки фінансової моделі інвестиційного проекту.
6. Визначте, за якими параметрами проводиться порівняльний аналіз проектів та критерії вибору інвестиційного проекту.
7. У чому полягає відмінність між ставкою дисконтування та ставкою капіталізації?
8. Як розраховуються ставки дисконтування для підприємств, корпоративні права яких не мають обігу на організованому ринку капіталів?
9. Дайте характеристику структури фондового портфеля агресивного, консервативного та помірному інвесторів.
10. Охарактеризуйте методичне забезпечення прогнозування ефективності фінансових інвестицій.
11. Які чинники, обумовлюють дохідність портфельних інвестицій?

Тести

1. Інвестиційна діяльність це:

а) сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій;

б) функціонування інвестиційних фондів та інвестиційних компаній для здійснення капіталовкладень;

- в) придбання та реалізація еквівалентів грошових фондів;
- г) сукупність дій, спрямованих на реалізацію іноземних інвестиційних проектів.

2. Яке з нижче перерахованих тверджень некоректно характеризує період окупності:

- а) даний показник не враховує зміну вартості грошей у часі;
- б) дозволяє визначити рентабельність проекту;
- в) використовує чисті грошові потоки в розрахунках;
- г) не враховує грошові потоки після періоду окупності?

3. Яке з нижченаведених значень відносно використання критеріїв оцінки довгострокових інвестиційних проектів суб'єкта господарювання є некоректним:

- а) критерій внутрішньої ставки прибутковості (IRR) передбачає, що грошові потоки реінвестуються за ставкою IRR;
- б) критерій чистої приведеної вартості (NPV) передбачає, що грошові потоки реінвестуються за середньозваженою вартістю капіталу;
- в) використання критеріїв внутрішньої ставки прибутковості та чистої приведеної вартості під час оцінки двох інвестиційних проектів можуть призводити до різних результатів відносно їхньої порівняльної інвестиційної привабливості;
- г) використання дисконтованого періоду окупності є більш надійним методом оцінки інвестиційних проектів, ніж інші критерії, оскільки враховує вартість грошей у часі та ризики даного проекту?

4. Від чого залежить чиста приведена вартість проекту (NPV), якщо не брати до уваги питання оподаткування:

- а) від грошових надходжень, продажу активу, що замінюється;
- б) від балансової вартості активу, що замінюється;
- в) від суми річної амортизації активу, що замінюється;
- г) від сум річної амортизації нерухомих активів, що використовуються в проекті?

5. Якщо грошові потоки зманюють знак протягом життєвого періоду проекту, то недоцільним є використання критерію:

- а) внутрішньої ставки прибутковості;
- б) чистої приведеної вартості;

- в) періоду окупності;
- г) модифікованої внутрішньої ставки прибутковості.

6. Вкажіть неправильне твердження, що стосується індексу (коефіцієнта) рентабельності:

а) використання методу індексу рентабельності є більш доцільним, ніж методу чистої приведеної вартості, оскільки він демонструє відносний приріст добробуту акціонерів;

б) якщо показник прибутковості становить не менше одиниці, то інвестиційний проект потрібно вважати прийнятним;

в) методи чистої приведеної вартості та індексу рентабельності призводять до ухвалення однакових рішень стосовно проекту, що розглядається;

г) індекс рентабельності розраховується як відношення приведеної вартості майбутніх грошових потоків проекту до початкових інвестицій цього проекту.

7. Метою реалізації інвестиційного проекту може бути:

а) поповнення власних обігових коштів суб'єкта господарювання;

б) розширення виробництва;

в) придбання обладнання з метою переходу на випуск нової продукції;

г) проведення наукових досліджень та розробок.

8. Термін реалізації (або термін життя) інвестиційного проекту характеризується так:

а) він визначає період, протягом якого окупаються початкові вкладення в проект;

б) він визначається фінансовим аналітиком з урахуванням можливого та прийнятного для суб'єкта господарювання періоду окупності початкових вкладень;

в) він може перевищувати термін корисного використання обладнання;

г) він не може перевищувати терміну корисного використання обладнання.

9. Інвестиційні витрати суб'єкта господарювання містять:

а) витрати на дослідження, пов'язані з обґрунтуванням необхідності реалізації проекту;

б) кошти, витрачені на придбання, доставку та введення в експлуатацію обладнання;

в) витрати на амортизацію обладнання, що придбав суб'єкт господарювання в межах проекту;

г) витрати на проведення маркетингових досліджень.

10. Інвестиційний портфель, сформований за критерієм максимізації темпів приросту інвестованого капіталу в майбутній довгостроковій перспективі незалежно від рівня формування інвестиційного прибутку в поточному періоді є портфелем:

а) доходу;

б) зростання;

в) агресивним;

г) консервативним.

Рекомендована література: основна [1 – 4; 11; 12]; додаткова:[14; 15; 17; 19; 21; 32; 39].

Тема 6. Прогнозування та аналіз управлінських рішень щодо фінансових ризиків.

Питання для самостійного опрацювання

1. Теоретичні основи управління ризиками.
2. Інструментарій управління ризиками.
3. Зміст політики управління ризиками, принципи її формування.
4. Механізми нейтралізації ризиків.
5. Сучасні концепції організації управління ризиками.
6. Особливості використання форвардних, ф'ючерсних та опціонних контрактів в системі управління ризиками.

Теми есе

1. Місце ризиків у функціонально-організаційній структурі фінансового менеджменту.
2. Умови та фактори виникнення ризиків.
3. Критерії ухвалення управлінських рішень в умовах невизначеності.

Теми наукових статей та доповідей

1. Науково-методичні підходи до трактування сутності поняття ризик й ознаки класифікації ризиків .

2. Ефективність і доцільність використання різних методів нейтралізації фінансових ризиків .

3. Необхідність та значення страхування в управлінні фінансовими ризиками.

4. Можливість і доцільність використання деривативів для хеджування фінансових ризиків у практиці українських підприємств.

5. Обґрунтування запровадження стратегій нейтралізації фінансових ризиків.

Підготовка презентацій

1. Методи управління ризиками та їх характеристика.

2. Особливості управління ризиками операційної діяльності підприємства.

3. Особливості управління ризиками інвестиційної діяльності.

4. Основні переваги й недоліки стратегій нейтралізації ризиків.

5. Обґрунтування функціональних моделей диверсифікації фінансових ризиків

Підготовка до практичних занять

Прогнозування й аналіз управлінських рішень щодо фінансових ризиків.

Завдання для самостійного виконання та самоперевірки

Необхідно за даними, що надаються викладачем, здійснити оцінку ефективності й доцільності використання різних методів нейтралізації фінансових ризиків.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте зміст поняття "фінансовий ризик" та виділіть його місце у структурі видів підприємницького ризику.

2. Розкрийте зміст основних характеристик фінансового ризику.

3. Які види фінансових ризиків ви знаєте?

4. Виділіть фактори виникнення фінансових ризиків суб'єктів господарювання.

5. Охарактеризуйте зміст та етапи політики управління фінансовими ризиками.

6. Як відбувається встановлення гранично допустимого рівня фінансових ризиків за окремими фінансовими операціями та видами фінансової діяльності суб'єкта господарювання?

7. Визначте напрями нейтралізації негативних наслідків окремих видів фінансових ризиків.

8. Перерахуйте основні методи нейтралізації фінансових ризиків.

9. Як уникнути ризику та які заходи для цього треба реалізовувати?

10. Визначте лімітування концентрації ризику.

11. Опишіть диверсифікацію фінансових ризиків та її основні напрями.

12. Охарактеризуйте автономний та портфельний ризик.

13. Назвіть методи оцінки автономного та портфельного ризику?

Тести

1. Основні характеристики фінансового ризику:

- а) економічна природа;
- б) невизначеність наслідків;
- в) суб'єктивний характер;
- г) стабільність рівня ризику.

2. Ризик зниження фінансової стійкості суб'єкта господарювання проявляється так:

- а) зниження доходів суб'єкта господарювання від інвестиційної діяльності;
- б) зростання фінансової залежності суб'єкта господарювання від зовнішніх джерел фінансування;
- в) знецінення реальної вартості активів суб'єкта господарювання;
- г) недоотримання доходів від зовнішньоекономічної діяльності суб'єкта господарювання.

3. На ймовірність банкрутства суб'єкта господарювання найбільший вплив спричиняє:

- а) інфляційний ризик;
- б) валютний ризик;
- в) ризик втрати фінансової стійкості;
- г) ризик втрати платоспроможності.

4. Що є критерієм припустимого рівня фінансових ризиків у зоні критичного ризику:

- а) можливість втрат у розмірі прогнозованого прибутку;
- б) можливість втрат у розмірі прогнозованого доходу;
- в) можливість втрат у розмірі вкладеного капіталу;
- г) можливість втрат не прогнозується?

5. Лімітування концентрації ризику як метод нейтралізації фінансових ризиків передбачає:

- а) відмову від використання тимчасово вільних грошових коштів у короткострокових фінансових вкладеннях;
- б) визначення граничного розміру позикових коштів в структурі капіталу суб'єкта господарювання;
- в) формування страхового фонду на суб'єктів господарювання;
- г) встановлення максимального розміру кредиту на одного покупця продукції.

6. Механізм диверсифікації ризиків на суб'єктів господарювання в першу чергу використовується для:

- а) захисту від ризику втрати фінансової стійкості суб'єкта господарювання;
- б) мінімізації рівня портфельного ризику;
- в) розподілу ризику між суб'єктом господарювання та постачальниками сировини та матеріалів;
- г) захисту від податкового ризику.

7. Яке твердження є некоректним щодо показника стандартного відхилення:

- а) з його допомогою вимірюється розкид величин очікуваної дохідності інвестиції;
- б) чим вище стандартне відхилення дохідності, тим вища її мінливість;
- в) чим вище стандартне відхилення, тим нижче коефіцієнт варіації;
- г) стандартне відхилення визначається як квадратний корінь дисперсії.

Рекомендована література: основна. [1 – 3]; додаткова: [18; 27; 28].

Змістовий модуль 2

Методичне забезпечення фінансового контролінгу в системі управління підприємством

Тема 7. Методологія фінансового контролінгу в управлінні підприємством

Питання для самостійного опрацювання

1. Чинники виникнення контролінгу. Роль контролінгу в системі управління підприємством.
2. Різноманіття предметних областей щодо сутності контролінгу.
3. Елементи системи контролінгу, принципи, функції та завдання контролінгу.
4. Місце фінансового контролінгу в системі контролінгу на підприємстві.

Теми есе

1. Розмежування поглядів, що сформувалися у світовій науковій думці, а саме ідеологічної німецької школи контролінгу та американської.
2. Закордонний досвід контролінгу. Економічна етимологія походження контролінгу в історичному аспекті.
3. Комплекс методів управління підприємством для забезпечення ефективності контролінгу його діяльності.
4. Стратегічний контролінг у системі управління підприємством.

Теми наукових статей та доповідей

1. Науково-методичні підходи до трактування сутності поняття контролінг .
2. Контроль і контролінг: тотожність і протилежність.
3. Контролінг як сучасна концепція управління підприємством.
4. Взаємозв'язок функціонування стратегічного й оперативного фінансового контролінгу.

Підготовка презентацій

1. Методи фінансового контролінгу та їхня характеристика.
2. Об'єкти фінансового контролінгу та їхня характеристика.
3. Стратегічний та оперативний контролінг у системі фінансового управління: порівняльна характеристика.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Визначте сутність фінансового контролінгу як інструмента ефективного управління підприємством.
2. Обґрунтуйте необхідність упровадження системи фінансового контролінгу на підприємствах.
3. Обґрунтуйте різноманітність підходів, які існують щодо сутності контролінгу.
4. Визначте відмінності американської та німецької моделей контролінгу.
5. Охарактеризуйте функціональні завдання фінансового контролінгу.

Тести

1. *Фінансовий контролінг орієнтований перш за все на:*
 - а) планування діяльності підприємства;
 - б) ухвалення управлінських рішень;
 - в) інформаційну підтримку процесів ухвалення управлінських рішень;
 - г) прогнозування діяльності підприємства.
2. *Контролінг – це:*
 - а) функція управління;
 - б) концепція управління;
 - в) синонім поняття контроль;
 - г) метод управління;
 - д) система методів, що забезпечує оптимальність співвідношення "Обсяги – Витрати".
3. *Основне призначення контролінгу полягає у:*
 - а) визначенні фактичного стану підприємства та його структурних підрозділів;
 - б) фіксації причин та винуватців, за провиною яких відбулося відхилення від плану;
 - в) запобіганні виникнення кризових ситуацій для підприємства;
 - г) пошуку слабких та "вузьких" місць на підприємстві.
4. *Основною метою фінансового контролінгу є:*
 - а) забезпечення ліквідності підприємства;
 - б) забезпечення конкурентоспроможності підприємства;

- в) забезпечення фінансової стійкості підприємства;
- г) забезпечення прибутковості підприємства.

5. *Контролінг як система управління вперше був описаний й застосований в:*

- а) Сполучених Штатах Америки;
- б) Великобританії;
- в) Франції;
- г) Німеччині.

6. *До функцій контролінгу належать:*

- а) керівництво підприємством;
- б) планування діяльності підприємства;
- в) моніторинг стану економіки підприємства;
- г) контроль й аналіз економічності роботи підрозділів підприємства;
- в) мотивація управлінського персоналу.

7. *Поняття "контролінг" походить від:*

- а) англійського – to kontrol;
- б) французького – la controlien;
- в) німецького – das controle;
- г) українського – контролювати;
- д) російського – контроль.

8. *Де вперше був уведений термін "контролінг":*

- а) у Німеччині;
- б) у США;
- в) у Росії;
- г) у Франції;
- д) у Великобританії.

9. *Контролінг замінює управління підприємством:*

- а) ні, він тільки переводить його на якісно новий рівень;
- б) здебільшого так;
- в) безперечно ні;
- г) частково.

Рекомендована література: основна [5 – 8]; додаткова [22; 25; 26; 39; 40].

Тема 8. Методичні засади організації фінансового контролінгу на підприємстві

Питання для самостійного опрацювання

1. Місце служби контролінгу в організаційній структурі підприємства.
2. Варіанти організації служби контролінгу.
3. Структура та склад служби контролінгу на підприємстві.
4. Інформація в системі контролінгу та вимоги до неї.
5. Етапи впровадження контролінгу на підприємстві.

Теми есе

1. Проблемні аспекти впровадження фінансового контролінгу в Україні.
2. Інформаційне забезпечення фінансового контролінгу на підприємствах.
3. Види та місце фінансового контролінгу на підприємстві.

Теми наукових статей та доповідей

1. Особливості впровадження системи фінансового контролінгу на вітчизняних підприємствах.
2. Методологічні аспекти формування системи фінансового контролінгу на підприємстві.
3. Методологічний інструментарій фінансового контролінгу в фінансовому управлінні вітчизняних підприємств.

Підготовка презентації

1. Порівняльна характеристика варіантів формування системи фінансового контролінгу на підприємстві.

Підготовка до практичних занять

Обґрунтування оптимального варіанту складу та структури системи фінансового контролінгу на підприємстві.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Що свідчить про необхідність упровадження системи контролінгу на підприємстві?
2. Визначте проблемні аспекти за певними напрямками, що свідчать про доцільність упровадження системи контролінгу на підприємстві.

3. Які вимоги потрібно враховувати під час упровадження системи контролінгу на підприємстві.

4. Надайте характеристику етапам упровадження системи контролінгу на підприємстві.

5. Які інструменти контролінгу повинні бути розроблені на підприємстві?

6. Визначте переваги організації самостійної служби контролінгу на підприємстві.

7. Визначте недоліки функціонування самостійної служби контролінгу на підприємстві.

8. Визначте недоліки під час розподілення функцій контролінгу між наявними структурними підрозділами підприємства.

9. Якою може бути структура та склад служби контролінгу на підприємстві?

Тести

1. *Однією з найважливіших задач служби контролінгу на підприємстві є:*

- а) контроль за змінами в законодавстві;
- б) забезпечення оперативного надходження внутрішньої інформації;
- в) контроль за діяльністю конкурентів;
- г) контроль за діями керівництва підприємства.

2. *Процес сприйняття під час введення служби контролінгу на підприємстві може відбуватися у вигляді:*

- а) адаптації;
- б) реадaptaції;
- в) рутинних змін;
- г) інноваційних змін.

3. *Рутинні зміни в процесі впровадження служби контролінгу на підприємстві проявляються в:*

- а) незначних змінах стандартної структури підприємства та поведінки співробітників;
- б) категоричному несприйнятті нововведення;
- в) інерційній зміні поведінки співробітників;
- г) правильної відповіді немає.

4. Недоліком організації служби контролінгу на підприємстві як окремого відділу є:

- а) погіршення документообігу в відділі контролінгу;
- б) конфлікт інтересів планово-економічного відділу та відділу контролінгу;
- в) зниження статусу служби контролінгу;
- г) зниження статусу головного бухгалтера.

5. Якою ознакою характеризується результативність впровадження служби контролінгу:

- а) найменші результати виявляються тільки в довгостроковому періоді;
- б) перші результати помітні відразу ж після впровадження, а повні – в довгостроковому періоді;
- в) повний результат виявляється відразу після впровадження;
- г) підприємство повністю уникає загроз банкрутства?

6. Який з наведених варіантів децентралізованої служби контролінгу рекомендується застосовувати в кризових ситуаціях:

- а) контролер підрозділу адміністративно підпорядкований керівнику підрозділу, а інструктується у головного контролера;
- б) контролер підрозділу функціонально підпорядкований керівнику підрозділу, а адміністративно – головному контролеру;
- в) контролер підрозділу орієнтований на спільну роботу з керівником підрозділу, а головному контролеру підпорядковується адміністративно й функціонально;
- г) контролер підрозділу адміністративно підпорядкований керівнику підрозділу, а функціонально – головному контролеру.

7. Який з наведених варіантів децентралізації служби контролінгу можна застосовувати в умовах сильної децентралізації управління:

- а) контролер підрозділу адміністративно підпорядкований керівнику підрозділу, а інструктується – головним контролером;
- б) контролер підрозділу функціонально підпорядкований керівнику підрозділу, а адміністративно – головному контролеру;
- в) контролер підрозділу орієнтований на спільну працю з керівником підрозділу, а головному контролеру підпорядкований адміністративно й функціонально;

г) контролер підрозділу адміністративно підпорядкований керівнику підрозділу, а функціонально – головному контролеру?

8. Який з наведених варіантів децентралізованої служби контролінгу вважається класичним і найбільш поширеним:

а) контролер підрозділу адміністративно підпорядкований керівнику підрозділу, а інструктується – головним контролером;

б) контролер підрозділу функціонально підпорядкований керівнику підрозділу, а адміністративно – головному контролеру;

в) контролер підрозділу орієнтований на спільну роботу з керівником підрозділу, а головному контролеру підпорядковується адміністративно й функціонально;

г) контролер підрозділу адміністративно підпорядкований керівнику підрозділу, а функціонально – головному контролеру?

9. Які з наведених функцій служби контролінгу є найважливішими:

а) внутрішнього контролю й аналізу;

б) контролю економічної роботи підрозділів і всієї організації;

в) сервісна й управлінська;

г) забезпечення отримання максимального прибутку й високорентабельних видів продукції?

10. Які служби характерні для контролінгу в умовах його централізації:

а) служба контролінгу й служба інформації;

б) служба контролінгу, служба капіталу й служба інформації;

в) служба контролінгу й служба капіталу;

г) служба капіталу й служба інформації?

Рекомендована література: основна [5 – 8]; додаткова [22; 25; 26; 39; 40].

Тема 9. Концептуальні положення контролінгу витрат в системі фінансового управління підприємством

Питання для самостійного опрацювання

1. Класифікація витрат за різними ознаками відповідно до їх сутності й потреб керівництва.

2. Тотожність прямих та змінних витрат.

3. Можливість релевантних витрат бути прямими, підконтрольними, постійними.

4. Мета створення центрів відповідальності.

5. Різноманіття центрів відповідальності на певному підприємстві.

6. Чому менеджери різних рівнів управління мають різні інформаційні потреби?

7. Чому на українських підприємствах не використовують переваги управлінського обліку?

Теми есе

1. Методологічні аспекти формування системи контролінгу витрат.

2. Заходи з підвищення ефективності фінансового контролінгу витрат на підприємстві.

3. Бюджетування в системі контролінгу витрат.

Теми наукових статей та доповідей

1. Особливості використання інструментів оперативного та стратегічного фінансового контролінгу в управлінні витратами.

2. Система збалансованих показників та бенчмаркінг в оцінці ефективності управління витратами.

Підготовка презентацій

1. Моделювання ухвалення управлінських рішень на основі контролінгу витрат.

2. Практичні аспекти класифікації витрат у системі управління підприємством.

3. Класифікація інструментів (методів) контролінгу витрат.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Наведіть класифікацію витрат: для калькуляції та визначення фінансових результатів; щодо ухвалення управлінських рішень; для контролю й регулювання.

2. Обміркуйте, чи завжди прямі витрати тотожні змінним, чи можуть бути релевантні витрати прямими, підконтрольними, постійними?

3. Охарактеризуйте основні принципи організації центрів відповідальності. З якою метою вони створюються?

4. Надайте порівняльну характеристику фінансового і управлінського обліку.

5. Надайте сутнісну характеристику бенчмаркінгу як методу контролінгу.
6. Визначте сутність вартісного аналізу та розкрийте механізм його проведення.
7. Визначте сутність ABC-аналізу та розкрийте механізм його проведення.
8. Визначте сутність аналізу сильних та слабких місць на підприємстві та розкрийте механізм його проведення.
9. Система "директ-костинг". Система "стандарт-костинг", її характеристика й сфера застосування.
10. Визначте сутність аналізу взаємозв'язку "витрати – обсяг – прибуток" та розкрийте механізм його проведення.
11. Визначте передумови використання моделі беззбитковості.
12. Надайте характеристику показників управління прибутком підприємства.

Тести

1. ABC-аналіз застосовують під час вирішення таких основних завдань:

- а) оптимізація товарно-матеріальних запасів;
- б) розрахунок суми покриття;
- в) прогнозування банкрутства;
- г) виявлення резервів зниження витрат сировини, матеріалів;
- д) забезпечення координації системи бюджетів на підприємстві.

2. Бенчмаркінг — це...

- а) внутрішній аналіз і порівняння показників діяльності різних структурних підрозділів одного підприємства;
- б) маркетинговий аналіз ринку;
- в) порівняльний аналіз продуктивності виробничих процесів й інших параметрів даного підприємства з аналогічними характеристиками підприємств-конкурентів;
- г) аналіз окремих процесів, функцій, методів і технологій порівняно з підприємствами, які не є конкурентами даного підприємства;
- д) аналіз сильних і слабких місць на підприємстві.

3. *Виробництво продукції певного виду в короткому періоді є доцільним, якщо показник маржинального доходу для неї:*

- а) дорівнює нулю;
- б) перевищує постійні витрати;
- в) перевищує змінні витрати;
- г) перевищує сумарні витрати.

4. *Під час виконання якої мінімальної умови товар доцільно залишати в асортименті:*

- а) якщо проміжний маржинальний дохід покриває частину прямих витрат;
- б) якщо проміжний маржинальний дохід покриває частину непрямих витрат;
- в) якщо виручка від реалізації покриває частину змінних витрат, пов'язаних з виробництвом даного виду товару;
- г) якщо виручка від реалізації покриває всі змінні витрати, пов'язані з виробництвом даного виду товару?

5. *Яке призначення оперативного фінансового планування:*

- а) контроль за платоспроможністю підприємства;
- б) фінансове забезпечення інвестиційної діяльності;
- в) фінансове забезпечення загального розвитку підприємства;
- г) контроль своєчасності платежів;
- д) фінансове забезпечення досягнення стратегічних цілей?

6. *Яке призначення поточного фінансового планування:*

- а) контроль за платоспроможністю підприємства;
- б) фінансове забезпечення загального розвитку підприємства;
- в) контроль за своєчасністю платежів;
- г) фінансове забезпечення досягнення стратегічних цілей;
- д) фінансове забезпечення поточної виробничої діяльності?

7. *Яке призначення перспективного фінансового планування:*

- а) контроль за платоспроможністю підприємства;
- б) фінансове забезпечення інвестиційної діяльності;
- в) фінансове забезпечення загального розвитку підприємства;
- г) фінансове забезпечення досягнення стратегічних цілей?

8. Основна різниця між зведеним і гнучким бюджетами полягає в тому, що:

а) гнучкий бюджет бере до уваги тільки змінні витрати, а зведений бюджет охоплює всі види витрат підприємства;

б) гнучкий бюджет дає менеджерам певну свободу в досягненні поставленої мети, в той час як зведений бюджет базується на постійному незмінному стандарті;

в) зведений бюджет складається для всього підприємства в цілому, а гнучкий бюджет охоплює тільки окремі підрозділи;

г) зведений бюджет складається на основі запланованого рівня діяльності, а формування гнучкого бюджету відбувається виходячи з фактичного рівня діяльності.

Рекомендована література: основна [5 – 13]; додаткова [22; 25; 26; 39; 40].

Тема 10. Методичне забезпечення стратегічного фінансового контролінгу на підприємстві

Питання для самостійного опрацювання

1. Зміст теорії обмежень Е. Голдратта (ТОС) як інструмента реалізації стратегії підприємства.

2. Управління за цілями як основа стратегічного фінансового контролінгу

Теми есе

1. Роль збалансованої системи показників у стратегічному контролінгу щодо поліпшення фінансового управління підприємством.

2. Використання елементів діагностики в стратегічному фінансовому контролінгу.

Теми наукових статей та доповідей

1. Стратегія та контролінг у системі внутрішнього економічного механізму підприємства.

2. Контролінг у системі антикризового управління.

Підготовка презентацій

1. Еволюція збалансованої системи показників у системі фінансового контролінгу.
2. Порівняльна характеристика моделей вимірювання ефективності бізнесу, що використовуються в стратегічному фінансовому контролінгу.

Підготовка до практичних занять

На прикладі підприємства (обраного аспірантом), необхідно сформулювати фінансово-економічні стратегічні цілі підприємства та розробити систему збалансованих показників.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте сутність та визначте основні завдання стратегічного фінансового контролінгу.
2. Визначте та охарактеризуйте фактори, які визначають потенціал розвитку підприємства.
3. Обґрунтуйте важливість стратегічного фінансового планування в системі контролінгу.
4. Охарактеризуйте інструменти стратегічного фінансового контролінгу.
5. В чому полягає формат SWOT-аналізу та які його основні позиції?

Тести

1. До основних цілей стратегічного фінансового контролінгу належать:

- а) аналіз впливу відхилень на виконання стратегічних планів;
- б) участь у встановленні якісних та кількісних цілей підприємства;
- в) розроблення альтернативних стратегій;
- г) проведення антикризової політики запобігання банкрутству;
- д) забезпечення прибутковості та ліквідності;
- е) аналіз економічної ефективності.

2. В стратегічному фінансовому контролінгу до аналізу внутрішньої середовища належать:

- а) оцінка територіального розташування;
- б) аналіз ринку технологій;
- в) вивчення соціально-політичної сфери;
- г) аналіз ринку праці.

3. Найважливішою формою прояву стратегічного фінансового контролю є:

- а) система стратегічного (довгострокового) планування;
- б) фінансове забезпечення та можливості залучення додаткового капіталу;
- в) наявність кваліфікованого персоналу;
- г) наявність надійних і дешевих джерел постачання сировини та матеріалів.

4. До немонетарних цілей діяльності підприємства належить:

- а) підвищення кредитоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства;
- б) досягнення певного рівня рентабельності продажу;
- в) досягнення визначених темпів зростання прибутку;
- г) забезпечення визначеного обсягу прихованих резервів.

5. Хто був розробником концепції збалансованої системи показників (BSC):

- а) С. Стюарт;
- б) П. Хорват;
- в) Л. Майсел;
- г) Р. Каплан?

Рекомендована література: основна [5 – 13]; додаткова [22; 25; 26; 39; 40].

Рекомендована література

Основна

1. Балабанов И. Т. Финансовый менеджмент. Теория и практика / И. Т. Балабанов. – Москва : Перспектива, 2009. – 656 с.
2. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебный курс / И. А. Бланк. – Київ : Ника-Центр, Эльга, 2010. – 528 с.
3. Бригхэм Ю. Финансовый менеджмент. Экспресс-курс. / Ю. Бригхэм, Дж. Хьюстон пер. с англ.; 4-е изд.– Санкт-Петербург : Питер, 2007. – 544 с.
4. Ван Хорн Джеймс К. Основы финансового менеджмента / Джеймс К. Ван Хорн, Джон М. Вахович, мл. : пер с англ. – Москва : ООО "И. Д. Вильямс", 2010. – 1232 с.

5. Контроллинг : учебник / под ред. А. И. Карминского, С. Г. Фалько. – Москва : Финансы и статистика, 2006. – 336 с.
6. Контролінг в управлінні витратами підприємств [Текст] : монографія / В. В. Прохорова, Н. В. Сабліна. – Харків : УкрДАЗТ, 2010. – 256 с.
7. Івахненко С. В. Фінансовий контролінг. Методи та інформаційні технології [Текст] / С. В. Івахненко, О. В. Мелих. – Київ : Знання, 2009. – 319 с.
8. Лубенченко О. Е. Фінансовий контролінг суб'єктів господарювання [Текст] : навч. посіб. / О. Е. Лубенченко, Н. В. Акмаєва, І. Л. Чабаненко. – Алчевськ : ДонДТУ, 2010. – 116 с.
9. Лукашова І. О. Управлінський облік [Текст] : навч.-практ. посіб. : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. О. Лукашова [та ін.]. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 225 с.
10. Семенов Г. А. Удосконалення управління промисловими підприємствами на засадах контролінгу [Текст] : монографія / Г. А. Семенов, О. В. Козуб. – Запоріжжя : [КПУ], 2011. – 215 с.
11. Фінансовий менеджмент [Текст] : Підручник / [кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін]. – Київ : КНЕУ, 2005. – 535 с.
12. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підручник / В. М. Шелудько. – Київ : Знання, 2006. – 439 с.
13. Терещенко О. О. Фінансовий контролінг [Текст] : навч. посіб. / О. О. Терещенко, Н. Д. Бабяк. – Київ : КНЕУ, 2013. – 407 с.

Додаткова

14. Біла О. Г. Фінансове планування і прогнозування [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Г. Біла. – Львів : Компакт-ЛВ, 2005. – 312 с.
15. Бланк И. А. Антикризисное финансовое управление предприятием / И. А. Бланк. – Киев : Эльга, Ника-Центр, 2006. – 672 с. – (Серия "Библиотека финансового менеджера"; Вып. 10).
16. Бланк И. А. Управление прибылью И. А. Бланк. – Киев : НИКА-Центр, 2007. – 768 с.
17. Бюджетування в економічних системах [Текст] : монографія / ред. Ю. Г. Лисенко, В. М. Андрієнко. – Донецьк : Юго-Восток, 2009. – 360 с.

18. Бюджетування як інструмент забезпечення життєдіяльності підприємства [Текст] : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. В. Череп. – Запоріжжя : Запорізьк. нац. ун-т, 2011. – 220 с.
19. Великий Ю. М. Інвестиційний менеджмент [Текст] : навч.-практ. посіб. / Ю. М. Великий, В. О. Коюда. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2009. – 256 с.
20. Вербило О. Ф. Управлінський облік [Текст] : навч. посіб. / за ред. доц., канд. екон. наук О. Ф. Вербило. – вид. 3-є, переробл. і допов. – Київ : НУБіПУ, 2011. – 391 с.
21. Гриньова В. М. Інвестиційний менеджмент [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. В. М. Гриньової. – Харків : Інжек, 2011. – 541 с.
22. Гудзинський О. Д. Контролінг в системі менеджменту [Текст] / заг. ред. О. Д. Гудзинський. – Київ : [б.в.], 2009. – 225 с.
23. Дядечко Л. П. Бюджетування грошових коштів: сутність та роль в управлінні підприємствами [Текст] : монографія / Л. П. Дядечко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2008. – 251 с.
24. Задорожний З. В. Контролінг [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / З. В. Задорожний, І. Є. Давидович, А. В. Фаїзов. – Тернопіль : Економічна думка, 2010. – 224 с.
25. Калайтан Т. В. Контролінг [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. спец. усіх форм навч. / Т. В. Калайтан. – Львів. : Новий Світ – 2000, 2008. – 252 с.
26. Контролінг [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. М. Ужва [та ін.]. – Миколаїв : МДАУ, 2011. – 293 с.
27. Контролінг [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. С. С. Герасименко. – Київ : Нац. акад. упр., 2011. – 99 с.
28. Контроллинг как инструмент управления предприятием / Е. А. Ананькина, С. В. Данилочкин, Н. Г. Данилочкина и др. ; под ред. Н. Г. Данилочкиной. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 279 с.
29. Кузьмін О. Є. Бюджетування в системі управління організацією: теоретичні та прикладні засади [Текст] : монографія / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – Київ : Кондор, 2007. – 234 с.
30. Лук'янова В. В. Бюджетування витрат операційної діяльності [Текст] : [монографія] / Лук'янова В. В., Яковенко О. В. – Хмельницький : ХНУ, 2011. – 225 с.
31. Мазурова И. И. Методы оценки вероятности банкротства предприятия : учеб. пособ. / И. И. Мазурова, Н. П. Белозерова, Т. М. Леонова, М. М. Подшивалова – Санкт-Петербург : Изд. СПбГУЭФ, 2012. – 53 с.

32. Мельникова М. О. Аналіз адекватності методів і прийомів кількісної оцінки фінансового стану підприємства / М.О. Мельникова // Теорія та практика державного управління. – 2010. – № 4 (31). – С. 334 – 342.

33. Малярець Л. М. Формалізація задач у контролінгу логістичної діяльності підприємства [Текст] : монографія / Л. М. Малярець, Г. Л. Матвієнко-Біляєва. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2010. – 227 с.

34. Манн Р. Контроллинг для начинающих. Система управления прибылью / Р. Манн, Э. Майер. – Москва : Финансы и статистика. – 2004. – 301 с.

35. Марущак Л. І. Облік і оперативний контролінг виробничих запасів у нафтопереробних комплексах [Текст] : монографія / Л. І. Марущак, О. І. Павликівська. – Тернопіль : Астон, 2011. – 199 с.

36. Основи бюджетування [Текст] : навч.-метод. посіб. для самоствивч. дисципліни / за заг. ред. Л. П. Батенко. – Київ : КНЕУ, 2010. – 202 с.

37. Саблина Н. В. Методический инструментарий контроллинга в управлении затратами предприятия / Н. В. Саблина // Бизнес Информ. – 2008. – № 8. – С. 96–99.

38. Саблина Н. В. Концепция контроллинга в управлении затратами промышленных предприятий железнодорожного транспорта / Н. В. Саблина // Бизнес Информ. – 2009. – №1. – С. 63 – 67.

39. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : монографія / О. О. Терещенко. – 2-ге вид., без змін – Київ : КНЕУ, 2006. – 268 с.

40. Ткаченко А. М. Контролінг в системі управління промисловим підприємством [Текст] / А. М. Ткаченко. – Запоріжжя : Вид. Запорізької держ. інженерної академії, 2006. – 194 с.

Інформаційні ресурси

41. Інтернет-портал для управлінців. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua>.

42. Сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.

43. Сайт Міністерства економіки України. – Режим доступу : www.me.gov.ua.

44. Сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

45. Сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

Зміст

Вступ.....	3
Методичні рекомендації для самостійного опрацювання матеріалу	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні й методологічні засади та методичне забезпечення фінансового менеджменту	8
Тема 1. Теоретико-методологічні основи фінансового менеджменту	8
Тема 2. Технологія ухвалення рішень щодо управління грошовими потоками	11
Тема 3. Методичні основи підготовки управлінських рішень щодо управління фінансовими результатами.	15
Тема 4. Методичні основи вартісно-орієнтованого управління ..	20
Тема 5. Обґрунтування управлінських рішень щодо інвестиційних проектів та оцінювання їх ефективності.....	25
Тема 6. Прогнозування та аналіз управлінських рішень щодо фінансових ризиків.	29
Змістовий модуль 2. Методичне забезпечення фінансового контролінгу в системі управління підприємством	33
Тема 7. Методологія фінансового контролінгу в управлінні підприємством	33
Тема 8. Методичні засади організації фінансового контролінгу на підприємстві.....	36
Тема 9. Концептуальні положення контролінгу витрат в системі фінансового управління підприємством	39
Тема 10. Методичне забезпечення стратегічного фінансового контролінгу на підприємстві.....	43
Рекомендована література	45
Основна	45
Додаткова	46
Інформаційні ресурси.....	48

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ І КОНТРОЛІНГ У СФЕРІ БІЗНЕСУ

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи здобувачів
спеціальності 072 "Фінанси,
банківська справа та страхування"
третього (освітньо-наукового) ступеня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Журавльова** Ірина Вікторівна
Сабліна Наталія Вікторівна

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Редактор *О. І. Черненко*

Коректор *Т. А. Маркова*

План 2018 р. Поз. № 62 ЕВ. Обсяг 50 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*